

TALIM MUASSASALARIDA YOSHLARNI HARBIY XIZMATGA TAYYORLASHNING PEDAGOGIK XUSUSIYATLARI

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ПОДГОТОВКИ МОЛОДЕЖИ К ВОЕННОЙ СЛУЖБЕ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УЧРЕЖДЕНИЯХ

PEDAGOGICAL FEATURES OF PREPARING YOUNG PEOPLE FOR MILITARY SERVICE IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS

Toshplatov Abrorjon Mirxokimovich

Farg'ona Davlat universiteti harbiy talim fakulteti o'qituvchisi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada talim muassasalarida yoshlarni harbiy xizmatga tayyorlashning pedagogik xususiyatlari yoritib berilgan. Vatanparvarlik insonning fuqaro hamda muayyan jamiyat a'zosi sifatidagi eng buyuk burchi bo'lib, oilaga sadoqat, kelajakka ishonch, tarixga hurmat, bugungi kuniga e'tibor, atrofdagi insonlar manfaatlarini hisobga olish, haqni nohaqdan ajrata olish kabi xislatlarni jamlaydi. Istalgan qo'shin, jamiyatda vatanparvarlik tuyg'usi kamolga yetmas ekan, uning ixtiyoriga eng zamonaviy qurol berilganda ham foydasi bo'lmaydi. Shuning uchun ham Vatan himoyasida, avvalo, inson omili yetakchi o'rinda turadi.*

Kalit so'zlar: *vatan, harbiy xizmat, axloqiy, psixologik va jismoniy fazilatlar, tibbiy tayyorgarlik, aholi, yosh avlod.*

Аннотация: *В данной статье освещаются педагогические особенности подготовки молодежи к военной службе в образовательных учреждениях. Патриотизм-величайший долг человека как гражданина, так и члена определенного общества, концентрирующий такие качества, как преданность семье, вера в будущее, уважение к истории, внимание к сегодняшнему дню, учет интересов окружающих людей, умение отличать право от несправедливости. Любая армия, пока в обществе не созрело чувство патриотизма, не получит в свое распоряжение даже самое современное оружие. Именно поэтому в защите Родины, прежде всего, лидирует человеческий фактор.*

Ключевые слова: *Родина, военная служба, морально-психологические и физические качества, медицинская подготовка, население, подрастающее поколение.*

Annotation: *this article highlights the pedagogical features of preparing young people for military service in educational institutions. Patriotism is the greatest duty of a person as a citizen and a member of a particular society and concentrates such qualities as loyalty to the family, confidence in the future, respect for history, attention to today, consideration of the interests of people around him, the ability to distinguish the right from the wrong. As long as the desired Army, the sense of patriotism in society, is immature, it will not be of use even when the most modern weapon is given at its disposal. Therefore, in the defense of the motherland, first of all, the human factor is the leader.*

Keywords: *Homeland, military service, moral, psychological and physical qualities, medical training, population, younger generation.*

KIRISH

Yoshlarimizni harbiy vatanparvarlik ruhida tarbiyalash, vatanga sadoqatlik ruhiyatini oshirishning meyoriy asoslari va moddiy texnik bazasi yaratilib kelinmoqda. Yoshlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalashga doir ishlar samaradorligini oshirish va faollashtirish, bu

boradagi ta'lim-tarbiya ishlarigamamlakat fuqarolarini, davlat va nodavlat notijorat tashkilotlarini hamda fuqarolik jamiyatining boshqa institutlarini yanada faol jalb etish va yoshlar ongiga vatanparvarlik, mardlik, jasurlik hamda vatanni sevish tuyg'ularini singdirish dolzarb vazifalardan biriga aylanib kelmoqda. Natijada yoshlarni harbiy vatanparvarlik ruhida tarbiyalashning pedagogik-psixalogik imkoniyatlari harbiy vatanparvarlik ruhida tarbiyalash tizimini takomillashtirish zaruratini asoslaydi. Vatanparvarlik insonning fuqaro hamda muayyan jamiyat a'zosi sifatidagi eng buyuk burchi bo'lib, oilaga sadoqat, kelajakka ishonch, tarixga hurmat, bugungi kuniga e'tibor, atrofdagi insonlar manfaatlarini hisobga olish, haqni nohaqdan ajrata olish kabi xislatlarni janlaydi. Istalgan qo'shin, jamiyatda vatanparvarlik tuyg'usi kamolga yetmas ekan, uning ixtiyoriga eng zamonaviy qurol berilganda ham foydasi bo'lmaydi. Shuning uchun ham Vatan himoyasida, avvalo, inson omili yetakchi o'rinda turadi. Respublikamiz prezidenti Sh.Mirziyoyev o'z nutqlaridan birida ma'naviyma'rifiy tarbiya o'ta muhim, nozik va hal qiluvchi masala ekanligini ta'kidlab, bugungi yoshlar bilan olib boriladigan ta'lim-tarbiya jarayonida ulardagi vatanparvarlik sifatlarini voyaga yetkazishning yangicha tizimini ishlab chiqish vazifalarini kun tartibiga qo'ydilar. Yurtboshimiz bu jarayonda tarixiy an'analar hamda xorijiy mamlakatlar tajribalari umumlashtirib, zamonaviy ilmiy asosda yurtimizda bolalar va o'smirlarning vatanparvarlik tashkilotlarini tuzish kabi tavsiyalarni berdi. Yoshlarning harbiy hayot, jismoniytarbiya bilan bog'liq tadbirlarda ishtirok etishida qog'ozbozlik, yuzakilik va sustkashlikka yo'l qo'yish katta xato ekanligi ta'kidlandi, shuning uchun talaba-yoshlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalashning yangicha pedagogik texnologiyalarini ishlab chiqish va vatanparvarlik tarbiyasi bo'yicha yangicha metodologiyani ishlab chiqish bugungi ilmiy tadqiqotlarning bosh maqsadiga aylanib ulgurdi

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYASI

Davlatimizdagi umumta'lim tashkilotlari faoliyatini tarixiy-pedagogik va bibliografik jihatdan o'rganish shuni ko'rsatdiki, yoshlarning harbiy tayyorgarligi uning tarkibiy qismi bo'lib xizmat qilgan. Shunga qaramay, o'rganilayotgan jarayonning mohiyatini asoslash, qoida tariqasida, uning turli tomonlarini taqdim etishni, uni o'qitishni har tomonlama aniqlash va tahlil qilish uchun emas, balki sinfda va darsdan tashqari vaqtda amalga oshiriladigan tadbirlar ro'yxatini o'z ichiga oladi. O'rganish shuni ko'rsatdiki, umumta'lim tashkilotlarida yoshlarning harbiy tayyorgarligi pedagogik jarayon sifatida o'ziga xos tarkibiy va mazmuniy xususiyatlarga ega. Amalga oshirilgan pedagogik tadqiqotlar, shu jumladan umumta'lim tashkiloti sub'ektlari faoliyatini maqsadli kuzatish, shuningdek, umumta'lim muassasalarida yoshlarni harbiy tayyorgarlik muammolari bo'yicha boshqa tadqiqotlarning fikrlarini o'rganish shuni aniqlashga imkon berdi. uning mohiyati, tuzilishi va mazmunini asoslab berish. Shunday qilib, umumta'lim muassasalarida yoshlarning harbiy tayyorgarligi ob'ektiv talablar bilan, o'z navbatida, har qanday ijtimoiy faoliyatning, shu jumladan harbiy faoliyatning o'ziga xosligi bilan belgilanadi. Bularga quyidagilar kiradi:

davlat manfaatlarini bilan bevosita ko'p qirrali bog'liqlik;

umumta'lim muassasalarida yoshlarni harbiy tayyorgarlikning vazifa-maqsadli va mazmuniy tarkibiy qismlarining xususiyatlari;

ta'lim muassasalarida ushbu o'qitish ob'ektlari va sub'ektlarining o'ziga xosligi.

Ushbu talablar umumta'lim muassasalarida yoshlarni harbiy xizmatga tayyorlash bo'yicha tadbirlar uchun asos bo'lib xizmat qiladi. Umumta'lim muassasalarida yoshlarni harbiy xizmatga tayyorlash tizimining muhim elementlaridan biri va shu bilan birga uning samarali faoliyat ko'rsatishi uchun shart-sharoitlar ham mazkur faoliyat sub'ekti hisoblanadi. Boshqa tomondan, yoshlarni harbiy xizmatga tayyorlashga umumiy ta'limning barcha bosqichlari jalb qilingan:

1)maktabgacha ta'lim;

2)boshlang'ich umumiy ta'lim;

3) asosiy umumiy ta'lim;

4) o'rta umumiy ta'lim.

Umumiy ta'lim deganda, odatda, shaxsning rivojlanishiga va insonning jamiyatda hayoti uchun zarur bo'lgan bilim, ko'nikma, ko'nikma va malakalarni shakllantirishga, kasbni ongli ravishda tanlashga va kasbiy ta'lim olishga qaratilgan ta'lim turi tushuniladi. asosiy umumta'lim dasturlarini o'zlashtirish jarayoni.

Ta'lim ob'ekti - yoshlar yoki ta'lim muassasalarida talabalar. Ushbu ijtimoiylashuv davrida faol fuqarolik shakllanishi sodir bo'ladi, shaxsning e'tiqodi, axloqiy va boshqa fazilatlarini shakllanadi. Har qanday ijtimoiy-pedagogik jarayon, shu jumladan ko'rib chiqilayotgan jarayon, yoshlarni armiya muhitiga muvaffaqiyatli moslashtirish uchun harbiy tayyorgarlikning yakuniy natijalarini prognoz qilish imkonini beradigan aniq va aniq maqsadlarning mavjudligi bilan tavsiflanadi. Shu bilan birga, olib borilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, umumta'lim tashkilotlari yoshlarni harbiy xizmatni muvaffaqiyatli o'tash uchun harbiy tayyorgarlik jarayonida o'z oldiga quyidagi maqsadlarni qo'yadilar:

- o'quvchilarning davlat sohasida asosiy bilimlarni olishlari;
- ularga harbiy xizmat asoslari bo'yicha bilimlarni o'tkazish;
- ularning harbiy-vatanparvarlik va jismoniy tarbiyasi;
- jismoniy tarbiya va sportga ijobiy munosabatni shakllantirish va h.k..

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, muayyan maqsadlarga erishish quyidagi vazifalarni hal etish bilan bog'liq:

- "Hayot xavfsizligi" kursida "Harbiy xizmat asoslari" bo'yicha nazariy mashg'ulotlar o'tkazish, davlat mudofaasi asoslari, tashkiliy tuzilishi, funktsiyalari va asosiy vazifalari bo'yicha bilimlarni shakllantirish. Jangovar an'analari, davlatimiz fuqarolarining harbiy burchi haqida;

- yoshlarga boshlang'ich harbiy-amaliy bilim, ko'nikma va malakalarni singdirish, tegishli kompetensiyalarni shakllantirish;

- talabalarni psixologik jihatdan chiniqtirish, kelajakdagi Vatan himoyachisining ichki tayyorgarligi, hissiy-irodaviy va psixologik fazilatlarini shakllantirish va rivojlantirish va boshqalar.

- harbiy xizmat uchun zarur bo'lgan fuqaroning axloqiy, psixologik va jismoniy fazilatlarini shakllantirish;

- harbiy xizmat xavfsizligi asoslarini, o'q otish qurollari bilan ishlash qurilmasi va qoidalarini, taktik, o'quv mashg'ulotlari asoslarini o'rganish;

- salomatlik va harbiy tibbiy tayyorgarlikni saqlash, qo'shinlar va aholini radiatsiyaviy, kimyoviy va biologik himoya qilish masalalari;

- o'quv mashg'ulotlarida olingan bilimlarni amaliy jihatdan mustahkamlash;

- Harbiy mutaxassisliklarni o'zlashtirish va ofitserlik kasbini tanlash uchun harbiy kasbiy yo'nalishni o'tkazish.

Nazariy tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, o'rganilayotgan pedagogik jarayonning maqsad va vazifalariga erishish, shuningdek, uning mazmunini amalga oshirish jarayonida uning pedagogik funktsiyalari namoyon bo'ladi. Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, ulardan eng muhimi umumiy pedagogik funktsiyalar:

- fuqarolik-vatanparvar sifatida qadriyat yo'nalishlarini shakllantirishga qaratilgan tarbiyaviy;

- didaktik - harbiy-amaliy bilim, ko'nikma va malakalarni shakllantirish;

- sport-texnika faoliyati jarayonida harbiy-texnik tayyorgarlik va salomatlikni mustahkamlash orqali kasbiy fazilatlarini rivojlantirish shakllantirish.

Bundan tashqari, yoshlarni samarali harbiy faoliyatga harbiy tayyorlash jarayonida aniq funktsiyalar namoyon bo'ladi: kognitiv, moslashish, rehabilitatsiya, qayta tarbiyalash, dam olish, etakchilik fazilatlarini amalga oshirish, qayta tarbiyalash va boshqalar. Masalan, yoshlarning o'z

vatanini qurolli mudofaaga ichki tayyorgarligini shakllantirishga har tomonlama tayyorgarlik ko'rishga hissa qo'shadigan o'ziga xos shakl va usullar, shuningdek, tarkibiy qismlarning mazmuni sifatida yoshlarning kognitiv va amaliy harakatlarini tashkil etish; yoshlarni armiya xizmatiga harbiy tayyorlash tizimi. Shu bilan birga, N.A. Belousov, yoshlarni harbiy xizmatga tayyorlash, bir tomondan, ijtimoiy-pedagogik tizim bo'lsa, ikkinchi tomondan, butun jamiyat uchun muhim bo'lgan, har tomondan faol bo'lgan, ko'p qirrali xususiyatga ega bo'lgan pedagogik jarayondir, degan xulosaga keldi. va murakkab tabiat. ,

masalan, M.M. tomonidan olib borilgan tadqiqotda. Muxamadeevning so'zlariga ko'ra, yoshlarni harbiy xizmatga tayyorlash ularning ta'lim va jamiyatda ijtimoiylashuvining tarkibiy qismlaridan biri sifatida taqdim etiladi. Bunday holda, muallif harbiy komissarlikni boshqa muassasa va tashkilotlar, shu jumladan o'quv va kasbiy tashkilotlar bilan hamkorlikda harbiy xizmatga chaqiruvgacha bo'lgan yoshlarni armiya sharoitida harbiy xizmatga tayyorlashni amalga oshiradigan ushbu ijtimoiylashuvning asosiy instituti deb hisoblaydi.

NATIJA VA MUHOKAMA

O'rganilayotgan jarayon yosh avlodning armiya sharoitida himoya funktsiyalarini amalga oshirish uchun maxsus harbiy qobiliyatlarini shakllantirishni ta'minlashga qaratilgan barcha pedagogik muassasalarning maqsadli, muvofiqlashtirilgan ishi orqali amalga oshirilishi mumkin. Harbiy tayyorgarlik o'z mazmuniga ko'ra, ijtimoiy-iqtisodiy, psixologik, pedagogik, tibbiy, tashkiliy, uslubiy va boshqa xarakterdagi turli xil jarayonlarning majmuini amalga oshirishni o'z ichiga olishi mumkin, ularning barchasi maqsadli va har tomonlama amalga oshirish uchun mo'ljallangan. Umumta'lim tashkilotlarida yoshlarni harbiy xizmatga tayyorlashning mohiyati va mazmuni tahlili shuni ko'rsatadiki, o'rganilayotgan ijtimoiy-pedagogik jarayon tabiiy va qarama-qarshidir. Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, o'rganilayotgan ijtimoiy pedagogik jarayonning qonuniyatlari ularning rivojlanishini tavsiflovchi ob'ektiv, takroriy, zaruriy, eng barqaror va muhim munosabatlardir. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, umumiy ta'lim muassasalarida ushbu jarayonga xos bo'lgan asosiy qonuniyatlar quyidagilardan iborat bo'lishi kerak:

- ushbu jarayonning maqsad va vazifalarining me'yoriy-huquqiy hujjatlar talablariga muvofiqligi va fuqarolarni Vatan himoyasiga tayyorlash;
- harbiy xizmatga tayyorlash bo'yicha ta'lim tashkilotlari faoliyati unda ishtirok etayotgan yoshlarning motivlari, iltimoslari, ehtiyojlari va intilishlariga muvofiqligi;
- umumiy ta'lim tashkilotlarida ushbu o'quv natijalarining ijtimoiy va davlat buyurtmasiga muvofiqligi.

. Shu bilan birga, tadqiqot shuni ko'rsatdiki, aniqlangan o'qitish tamoyillari tarbiya tamoyillari va o'qitish tamoyillari yig'indisidir. Ulardan asosiylari quyidagilardan iborat:

a) harbiy va davlat-vatanparvarlik yo'nalishi bilan ajralib turadigan maqsadlilik tamoyili, uning asosiy maqsadi umumta'lim muassasalarida yoshlarni davlatchilik nuqtai nazaridan harbiy xizmatga tayyorlash, belgilangan vazifalarni bajarishdan iborat. o'z vatanini himoya qilish konstitutsiyaviy burchi. Ko'rsatilgan tamoyilning asosiy talablari shundan iboratki, ijtimoiy-pedagogik jarayonning barcha sub'ektlari chuqur bilim bilan singdirilishi kerak. Yoshlarni Qurolli Kuchlar safida xizmat qilishga tayyorlashning maqsad va vazifalarini bilish va tushunish, umumta'lim muassasalarida maxsus harbiy tayyorgarlikdan o'tgan va ta'limdan o'tgan yoshlarda bo'lishi kerak bo'lgan fe'l-atvor fazilatlarini to'g'risidagi fikrlar aniq bo'ldi. Umumiy ta'lim muassasalarining bitiruvchilari pedagogik jarayonning natijalarini tahlil qilish, uni baholashga ob'ektiv yondashish, o'ziga xos shartlar va xususiyatlarni hisobga olgan holda natijalarga erishishning maqsad va vositalarida birlikni ta'minlash, o'zaro munosabatlarni amalga oshirish ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak.

b) ilmiy xarakterlilik prinsipi yoki ilmiy yondoshuv tamoyili shundan iboratki, uning mazmuni o'rganilayotgan jarayonning nazariy va uslubiy tarkibiy qismlari yig'indisiga

asoslanadi. Shu bilan birga, mazkur tamoyil talablaridan kelib chiqqan holda, yoshlarni Qurolli Kuchlar safida xizmat qilishga tayyorlash jarayoni dialektik, tizimli, faollik, kompetensiya va boshqa ilmiy yondashuvlar asosida amalga oshirilmoqda. sinergik hodisalarning harakatini hisobga olish. Yoshlarni harbiy tayyorgarlik va tarbiyalashda ushbu va boshqa ilmiy yondashuvlarning tatbiq etilishi o'rganilayotgan jarayonlarning mohiyatini tushunish, o'rganilayotgan jarayonni takomillashtirishning asosiy pedagogik yo'llari va shartlarini aniqlash va asoslash imkonini beradi. Bu tamoyil ijtimoiy-pedagogik jarayonning tashkil etilishi, mazmuni va metodologiyasining zamonaviy psixologik-pedagogik ishlanma va kashfiyotlarga muvofiqligi bo'yicha ko'rsatmalar beradi. Masalan, psixologik-pedagogik yutuqlarni o'rganish ushbu jarayonning barcha sub'ektlariga o'qitish va tarbiyalashning eng ilg'or uslublari va texnologiyalarini qo'llash, o'quv mashg'ulotlari va turli harbiy-vatanparvarlik tadbirlari sifatini oshirish, bir-birini yengib o'tish imkonini beradi. Ilmiy tamoyildan foydalanish yoshlarni Qurolli Kuchlar safida xizmat qilish uchun umumta'lim muassasalarida, shuningdek, harbiy xizmatga tayyorlash bo'yicha chora-tadbirlarni ilmiy asoslangan holda rejalashtirish va amalga oshirish imkonini beradi. Uning natijalarini monitoring qilish, ushbu jarayonni samarali boshqarishga hissa qo'shish;

v) nazariy va amaliy mashg'ulotlar o'rtasidagi bog'liqlik printsipli - nazariyaning kombinatsiyasi, asosiy g'oyalar tizimi sifatida amaliyotni umumlashtiruvchi va o'rganilayotgan jarayon va amaliyotning ob'ektiv qonuniyatlarini aks ettiruvchi, harbiy bilimlarni shakllantirishga qaratilgan nazariya bilan qo'llab-quvvatlanadi. kasbiy bilim, ko'nikma va talab qilinadigan kasbiy malakalar. Ma'lumki, umumta'lim muassasalarida yoshlarni Qurolli Kuchlar safida xizmat qilishga tayyorlash mazmunida harbiy xizmat amaliyotiga yaroqlilik hal qiluvchi ahamiyatga ega.

Ushbu tamoyilning muvaffaqiyatli amalga oshirilishi o'rganilayotgan ijtimoiy pedagogik jarayonga qo'yiladigan asosiy talablarni ilgari suradi:

- yoshlarni Qurolli Kuchlar safida xizmat qilishga tayyorlashda nazariy va amaliy bilimlarning optimal nisbatiga bo'lgan talab;
- aniq amaliy ijtimoiy-pedagogik muammolarni hal qilish jarayonida nazariy qoidalardan ijodiy foydalanishga qo'yiladigan talablar;
- yoshlarni Qurolli Kuchlar safida xizmat qilishga ma'naviy-ruhiy tayyorlash vazifalarini samarali hal etish talablari;
- umumiy ta'lim muassasalarida yoshlarning harbiy tayyorgarligini Qurolli Kuchlardagi harbiy-pedagogik jarayon bilan uzviy bog'lash talablari;

g) umumta'lim muassasalarida yoshlarni muddatli harbiy xizmatga tayyorlashda izchillik, izchillik va komplekslik tamoyili - ularga belgilangan muddatlarda zarur bilim, ko'nikma va malakalarni muvaffaqiyatli o'zlashtirish imkonini beradi. Shu bilan birga, maktab o'quvchilari bilan o'tkaziladigan tarbiyaviy ishlar tizimli va izchil xarakterga ega bo'lishi, aqliy faoliyatga yordam berishi va nazariy bilimlarni amaliy faoliyatda qo'llashga ishonch hosil qilishi kerak. Ijtimoiy pedagogikaning ushbu tamoyili asosiy ta'lim dasturlarini ishlab chiqish uchun tashkiliy va pedagogik talablarni shakllantiradi va o'quv fanlarining ishchi dasturlari talabalarning dastlabki harbiy tayyorgarligiga oid bilimlarni tizimli ravishda o'zlashtirishni, shuningdek, o'qitiladigan materialni izchil o'rganishni ta'minlash uchun aniq kuzatib borishni ta'minlay oladigan tarzda, progressiv harakat asosida. oddiydan murakkabga, yagonadan umumiygacha va boshqalar;

e) o'quvchilarni Qurolli Kuchlar safida xizmat qilishga tayyorlash jarayonida ularning individual psixologik xususiyatlarini hisobga olish tamoyili. Pedagogik amaliyot shuni ko'rsatadiki, inson hayotining har bir davri faqat o'ziga xos psixologik xususiyatlarga ega. Bu xususiyatlar yosh shaxsning tevarak-atrofdagi dunyoni idrok etishiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi, umumiy ta'lim muassasalarida harbiy tayyorgarlik jarayonida uning tashqi ta'sirlarga, o'zaro

ta'sirlarga psixologik munosabatini belgilaydi. Amaliyot shuni ko'rsatadiki, ushbu individual psixologik xususiyatlarni bilish va ulardan foydalanish o'qituvchilar va rahbarlarga yoshlarni Qurolli Kuchlar safida xizmat qilishga tayyorlash sifatini oshirish imkonini beradi. Bundan tashqari, ma'lumki, umumiy ta'lim muassasalarining barcha o'quvchilari faol kognitiv faoliyat uchun turli xil imkoniyatlarga ega, turli xil kognitiv qobiliyatlar va fikrlash tabiati shakllanadi. Shu munosabat bilan yoshlarni Qurolli Kuchlar safida xizmat qilishga harbiy tayyorgarlikning mazmuni va intensivligini individual va tabaqalashtirilgan yondashuv, ishonch, hurmat va pedagogik hamkorlik asosida tabaqalashtirish maqsadga muvofiqdir. O'tkazilgan ijtimoiy-pedagogik tadqiqotlar natijalari shuni ko'rsatadiki, taklif etilayotgan va boshqa tamoyillar, agar ular oddiy ko'rsatmalar yig'indisi sifatida ko'rsatilmasa, balki etakchi ijtimoiy-pedagogik g'oyalar va ko'rsatmalar tizimi bilan ifodalangan bo'lsa, yo'l-yo'riq bo'lib xizmat qilishi mumkin. Umumiy ta'lim muassasalarida o'quvchilarni harbiy xizmatga tayyorlashda Tashkilotlar, ularning birligida taqdim etilgan tamoyillar o'rganilayotgan jarayonning ob'ektiv qonuniyatlaridan kelib chiqadi va umumiy ta'lim tashkilotlarida ularning asosiy eng xarakterli xususiyatlarini aks ettiradi. Qurolli Kuchlardagi xizmatga tayyorlash jarayonining asosiy tamoyillari o'zaro bog'liq va o'zaro bog'liq bo'lib, ular umumta'lim tashkilotining o'quv jarayonidagi pedagogik o'zaro hamkorlikning asosiy usullari va shakllariga qo'yiladigan talablarni ham shakllantiradi. Umumta'lim muassasalarida yoshlarni harbiy xizmatga tayyorlash quyidagi uchta tarkibiy qismni o'z ichiga olgan tizim elementlari va vositalaridan foydalanishni nazarda tutadi:

moddiy – vositalari o'z ichiga texnik va maxsus o'quv qurollari bilan jihozlangan o'quv xonalari, muzeylar, harbiy xizmatga kirishish joylarini o'z ichiga olishi kerak. harbiy shon-shuhrat, yodgorlik joylari va qabristonlar, harbiy-vatanparvarlik tashkilotlari, harakatlar va birlashmalar, klub tuzilmalari, sport maydonchalari, o'q otish poligonlari, qurollar, maketlar, barcha turdagi trenajyorlar, shuningdek aloqa va aloqa vositalari, adabiyot va san'at manbalari;

- tashkiliy - sinf-dars shakllari (o'qitish darsi, kirish darsi, takomillashtirish darsi, bilimlarni tizimlashtirish darsi, nazorat darsi, aralash dars, "nostandart" darslar (viktorina darsi, musobaqa darsi, bahsli dars va boshqalar)) va sinfdan tashqari.

maktabdan tashqari (harbiy-sport o'yinlari va bayramlar, harbiy-texnik to'garaklar, sinfdan tashqari mashg'ulotlar, jasorat darslari, maktablarda jismoniy tarbiya darslari, tematik kechalar, harbiy xizmatchilar va faxriylar bilan uchrashuvlar) va maktabdan tashqari (o'quv lagerlari, qidiruv faoliyati va patronaj ishlari) , sayohatlar va ekskursiyalar, harbiy-vatanparvarlik maktablari, harbiy sohada sport seksiyalariamaliy sport turlari, o'z-o'zini tarbiyalash, harbiy komissarliklarda o'qitish, oilada ta'lim va tarbiya va boshqalar); - yoshlarni harbiy xizmatga tayyorlashda harbiy-amaliy bilim, ko'nikma, ko'nikmalar, Vatanni himoya qilishga ma'naviy-ruhiy tayyorgarligini shakllantirish va rivojlantirish bo'yicha o'quv - asosiy ilmiy-nazariy, ilmiy-amaliy va uslubiy tavsiyalar; Yoshlarni Qurolli Kuchlar safida xizmat qilishga tayyorlash jarayonining muhim elementi uning natijasidir. Tadqiqot shuni ko'rsatadiki, umumta'lim muassasalarida yoshlarni armiya xizmatiga tayyorlash natijasi uning fuqaro-vatanparvarlik fazilatlarini shakllantirish va rivojlantirishning real darajasiga erishilganligi, harbiy-amaliy tabiat va jismoniy bilimlarni shakllantirishdir. Yoshlarni Qurolli Kuchlar safida xizmat qilishga tayyorlash jarayonining natijasi yetarli, qoniqarli yoki yetarli bo'lmagan, ya'ni Qurolli Kuchlarning shaxsiy tarkibga qo'yadigan talablariga mos kelmaydigan darajada qayd etilishi mumkin. Shu bilan birga, ijtimoiy-pedagogik jarayon voqeligida yoshlarni tayyorlashning talab darajasi va erishilgan daraja hech qachon bir-biriga mos kelmasligi aniqlandi. Buning sababi shundaki, erishilgan daraja ob'ektiv talablar asosida belgilanadi, u yuqori dinamik va ilg'or rivojlanish tendentsiyasi bilan ajralib turadi. Erishilganlardan farqli o'laroq, tayyorgarlikning talab darajasi ob'ektiv va sub'ektiv shart-sharoitlar va sabablar bilan belgilanadi, bu umumiy ta'lim tashkilotlarida yoshlarni Qurolli kuchlarda xizmat qilishga

tayyorlashning ijtimoiy-pedagogik tizimi faoliyatiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Har bir aniq holatda kuchlar. Bunda yoshlarni Qurolli Kuchlar safida xizmat qilishga o'rgatish jarayoni maqsad va vazifalarga muvofiq tashkil etilsa, to'g'ri belgilansa, natija samaradorligiga erishish mumkin.

O'rganilayotgan jarayonning qonuniyatlari va qarama-qarshiliklari, umumta'lim tashkilotlarida yoshlarni harbiy tayyorgarlik va tarbiyalashning asosiy tamoyillari talablaridan kelib chiqqan holda pedagogik o'zaro hamkorlikning usullari, shakllari va vositalari tanlandi. Bular umumiy ta'lim tashkilotlarida o'rganilayotgan ijtimoiy-pedagogik jarayonning tarkibiy-mazmuniy va muhim xususiyatlarini hamda uni amalga oshirishning tarkibiy-mantiqiy sxemasini belgilovchi asosiy qoidalardir. Ushbu dissertatsiyada jarayonning tarkibiy qismlari shartli ravishda ta'kidlangan, chunki fanda o'rganilayotgan jarayon elementlari o'rtasida aniq belgilangan chegaralar amalda yo'q. Nazariy jihatdan, ular batafsilroq o'rganish maqsadida ajraladi, amalda, jarayonning har bir elementining xususiyatlari pedagogik amaliyotda sodir bo'lsa-da, barcha elementlar o'zaro bog'liq va bir-biri bilan o'zaro ta'sir qiladi. Shunday qilib, nazariy asoslar va zamonaviy amaliyotni hisobga olish yoshlarni umumiy ta'lim muassasalarida harbiy xizmatga tayyorlashni - armiya xizmatiga tayyor bo'lish uchun ijobiy motivatsiyani bosqichma-bosqich shakllantirishga asoslangan ijtimoiy ahamiyatga ega, ko'p qirrali dinamik ta'lim jarayoni sifatida aniqlash imkonini beradi., Harbiy vazifalarni kompleks ko'p funktsiyali hal qilish orqali. , umumiy ta'lim tashkilotlarida yoshlarni harbiy-texnik va harbiy-vatanparvarlik tayyorlash, yuqori sinf o'quvchilarining dastlabki tayyorgarligini tashkil etish bo'yicha maqsadli, muvofiqlashtirilgan pedagogik ish sifatida, himoya qilish bo'yicha vazifalarni amalga oshirish va amalga oshirish. ularning jamiyati. Ushbu ish ijtimoiy-iqtisodiy, psixologik, pedagogik, tashkiliy-tibbiy, ko'p qirrali va murakkab xususiyatni samarali hal etishga qaratilgan, Ta'lim va fan vazirligining maqsad va vazifalari birligiga asoslangan murakkab, ko'p bosqichli jarayondir. Ushbu ijtimoiylashuv davrida faol fuqarolik shakllanishi sodir bo'ladi, shaxsning e'tiqodi, axloqiy va boshqa fazilatlarini shakllanadi. Bu jarayonning maqsadi:

talabalarga davlat mudofaasi sohasidagi asosiy bilimlarni berish;

ularga harbiy xizmat asoslari bo'yicha bilimlarni o'tkazish;

ularning harbiy-vatanparvarlik va jismoniy tarbiyasi;

jismoniy tarbiya va sportga ijobiy munosabatni shakllantirish va boshqalar.

Belgilangan maqsadlarga erishish quyidagi vazifalarni hal qilishda mumkin:

"Hayot xavfsizligi" kursi bo'yicha "Harbiy xizmat asoslari" bo'limi bo'yicha nazariy mashg'ulotlar o'tkazish, davlat mudofaasi asoslari, yaratilish tarixi, tashkiliy tuzilmasi bo'yicha bilimlarni shakllantirish;

yoshlarga boshlang'ich harbiy-amaliy bilim, ko'nikma va malakalarni singdirish, tegishli kompetensiyalarni shakllantirish; psixologik qattiqlashuv talabalar, kelajakdagi Vatan himoyachisining ichki tayyorgarligi, hissiy-irodaviy va psixologik fazilatlarini shakllantirish va rivojlantirish va boshqalar.

Ta'lim muassasalarida ushbu jarayonga xos bo'lgan qonuniyatlar quyidagilarni o'z ichiga olishi kerak:

ushbu jarayonning maqsad va vazifalarining me'yoriy-huquqiy hujjatlar talablariga muvofiqligi va fuqarolarni Vatan himoyasiga tayyorlash;

ta'lim muassasalarining harbiy xizmatga tayyorlash bo'yicha faoliyati unda ishtirok etayotgan yoshlarning motivlari, iltimoslari, ehtiyojlari va intilishlariga muvofiqligi;

umumta'lim tashkilotlarida ushbu o'qitish natijalarining ijtimoiy va davlat buyurtmasiga muvofiqligi.

Hozirgi holat, ilmiy va maxsus adabiyotlar tahlili asosida aniqlangan umumta'lim muassasalarida yoshlarni harbiy xizmatga tayyorlash jarayoniga xos bo'lgan qarama-qarshiliklar quyidagilardan iborat:

yoshlarni harbiy xizmatga tayyorlashning maqsadlari va natijasi o'rtasida. umumta'lim tashkilotlarida;

ta'lim muassasalarida yoshlarni harbiy xizmatga tayyorlashning mazmuni va shakllari o'rtasida;

umumta'lim muassasalarida harbiy tayyorgarlikning mavjud shartlari va o'quvchilarning sub'ektiv individual psixologik xususiyatlari, motivatsiyasi va intilishlari va boshqalar o'rtasida;

harbiy fanning hozirgi holati, harbiy xizmatga chaqiriluvchilarning texnik rivojlanish darajasi va sifat ko'rsatkichlari va boshqalar o'rtasida.

Bu jarayonning asosiy tamoyillari quyidagilardan iborat: maqsadga muvofiqlik, ilmiy yondashuv, nazariy va amaliy tayyorgarlik o'rtasidagi aloqa va o'zaro bog'liqlik, individual psixologik xususiyatlarni hisobga olgan holda. tinglovchilarning xususiyatlari. Yoshlarni harbiy xizmatga tayyorlash jarayonida umumta'lim tashkilotlari faoliyatining samaradorligi ushbu jarayonning barcha elementlari, jumladan: ijtimoiy-siyosiy munosabatlarni tashkil etuvchi maqsadlar, vazifalar, mazmun, tamoyillar, ish shakllari va usullari o'rtasidagi chambarchas bog'liqlik bilan ta'minlanadi. Pedagogik o'z Vatani himoyachilarini tayyorlash tizimi, buning uchun ijtimoiy tartib davlat tomonidan amalga oshiriladi.

Xulosa: Mustaqil davlatimizning bugungi bosh vazifalaridan biri –yurtim, elim deb kuyib, yonib yashaydigan vatanparvar komil insonni tarbiyalashdir. Pedagogik jarayonda talabalarni vatanparvarligi, vatanga muhabbat tuyg'usining chinakam e'tiqodga, chinakam aqidaga aylanishi uchun ularda tarixiy shaxslarni vatanparvarligi, vatan oldidagi qahramonligi o'rgatish, psixologik ta'sir ko'rsatib mardlik va jasorat sifatlarini rivojlantirish mumkin. Misol uchun, Shayx Najmiddin Kubro o'zi bosh bo'lib, xalqdan lashkar tuzib, Urganch fuqarosini dushmanga qarshi jangga ruhlantiradi. Beomon jangda Shayx bayroqni baland ko'targan holda to so'nggi nafasiga qadar uni qo'lda tutib boradi. Dushmanlar bayroqni olish uchun shayxning barmoqlarini bir-bir kesib olishga majbur bo'lgan ekanlar. Harbiy vatanparvarlik tarbiyasi insonda yuqori mudofaa ongini, Vatanning qurolli himoyasi uchun zarur bo'lgan g'oyaviy-siyosiy, ma'naviy-psixologik va axloqiy sifatlarini shakllantirish bo'yicha tizimli, maqsadga yo'nalgan ko'nikma va malakalarini shakllantirishdan iborat bo'ladi. Talabalarda vatanparvarlikni rivojlantirishda pedagogik-psixologik tayyorgarlikni ahamiyati juda yuqori hisoblanadi. Jamiyatda harbiy vatanparvarlik tarbiyasi nafaqat pedagogik-psixologik asoslarga, balki ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, axloqiy asoslarga bog'liq ekanligiga e'tibor berish zarur. Shubhasiz, yoshlar orasida harbiy-vatanparvarlik ishlarini kuchaytirish bo'yicha faoliyat bugungi kunda mahalliy, hududiy xususiyatlarni, shuningdek foydalaniladigan kuchlar va vositalarni avvalgidan ko'ra ko'proq kengaytirish maqsadga muvofiq. O'zbekistonning yangi taraqqiyot bosqichida barcha sohalar kabi ma'naviy sohada hamyangicha yondashuvlar va munosabatlar shakllanmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YHATI:

1. Toshpo'latov Abrorjon Mirxakimovich Ta'lim muassasalarida yoshlarni harbiy xizmatga tayyorlashning pedagogik xususiyatlari" o'zbekiston milliy universiteti xabarlari, 2023, [1/7] материаллари –Toshkent 2023.-Б.182-185.

2. Mirkhokimovich T.A. (2022). Psychological preparation of military personnel for a combat situation. Miasto Przyszłości, 28 , 240-241.

3. Toshpo'latov Abrorjon Mirxakimovich Yoshlarni harbiy xizmatga jismonan chidamlilik ruhida tarbiyalash metodikasi Pedagog respublika ilmiy jurnali 6 - Tom 4 - son / 2023 - yil / 15 - Aprel

4. Mirkhokimovich T.A. (2022). The physical generation is the backbone of a mature army. texas magazine interdisciplinary research , 7 , 356-357.

5. Ortikovich U.A., Mirkhokimovich T.A., Khoshimovich A.B. and Ibragimovich A.I. (2022).SERVICE TO THE COUNTRY - HOLY DUTY. CREATIVE TEACHER , 2 (19), 606-608.

6. Yakubov, M. S., Turakhanov A. A., Toshpulatov A. M. MAIN DIRECTIONS OF MILITARY AND PATRIOTIC EDUCATION OF PRE-LIFE PREPARATION OF YOUTH FOR MILITARY SERVICE. JOURNAL ,

7. Toshpo'latov Abro'jon Mirxakimovich Chaqiriluvchilarni jismonan chidamlilik ruhida tarbiyalash uslubiyoti O'zbekistonda fanlararo innovatsiyalar va 18-son ilmiy tadqiqotlar jurnali 20.04.2023

8. Toshpo'latov Abro'jon Mirxakimovich Формирование физической военно-прикладной подготовленности молодежи допризывного возраста International Journal of Education, Social Science & Humanities. Finland Academic Research Science Publishers ISSN: 2945-4492 (online) | (SJIF) = 7.502 Impact factor Volume-11 | Issue-22.10 | 2023